

УДК 338.48:005.334

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4263/2025-2-5>

Шелеметьєва Т.В.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу
Національного університету «Запорізька політехніка»*

Трохимець О.І.

*доктор економічних наук, професор,
доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи, страхування та маркетингу
Класичного приватного університету*

Shelemetieva Tetiana

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business
National University "Zaporizhzhia polytechnic"*

Trokhymets Olena

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Finance, Banking, Insurance and Marketing
Classic Private University*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СФЕРІ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ НА ПРИНЦИПАХ СТАЛОСТІ

RISK MANAGEMENT IN TOURISM AND HOSPITALITY BASED ON THE PRINCIPLES OF SUSTAINABILITY

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено процес управління ризиками в сфері туризму та гостинності на принципах сталості. Обґрунтовано актуальність вивчення цього питання в сучасних умовах сталого розвитку економіки. Розглянуто, як в сучасній економічній науці та практиці вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти досліджують ризики в туристичній сфері та індустрії гостинності. Визначено основні сучасні ризики та проблеми, з якими зіштовхується сфера туризму та гостинності. Зазначено, що виявлення цих ключових ризиків допомагає підприємствам правильно спрямувати свої зусилля та ефективно використовувати свої ресурси для запобігання потенційним проблемам. Обґрунтовано, що екологічні ризики мають найбільший довгостроковий вплив на індустрію туризму та гостинності, особливо на світовий туризм. Одним із найважливіших екологічних ризиків є зміни клімату, які впливають на глобальну туристичну інфраструктуру. Відзначено, що розвиток цифрових технологій в індустрії туризму та гостинності приносить нові можливості, але водночас і нові ризики: кібербезпеку та дезінформацію. Розроблено алгоритм послідовності етапів управління ризиками в сфері туризму та гостинності на принципах сталості.

Ключові слова: ризики, сфера туризму та гостинності, управління ризиками, види, вплив, проблеми, оцінка, етапи, алгоритм.

ANNOTATION

The article examines the process of risk management in the tourism and hospitality sector based on the principles of sustainability. The relevance of studying this issue in modern conditions of sustainable economic development is substantiated. It examines how domestic and foreign economists study risks in the tourism and hospitality industries in modern economic science and practice. In modern economic science and practice, many economists study various types of risks, use various methods to assess the probability and consequences of risks, focus on developing strategies to minimize or reduce the impact of risks, actively include the use of information technologies for risk forecasting, risk management through online platforms or mobile applications, and study how risk

management can be part of sustainable tourism development. At the same time, it is noted that the issues of integrating environmental, social and economic aspects into the process of assessing, monitoring and reducing risks in the tourism and hospitality sector remain insufficiently covered. The main modern risks and problems facing the tourism and hospitality sector are identified. The percentage of the impact of the main risks on the development of the tourism and hospitality sector in the world is presented. It is noted that identifying these key risks helps enterprises to correctly direct their efforts and effectively use their resources to prevent potential problems. It is substantiated that environmental risks have the greatest long-term impact on the tourism and hospitality industry, especially on global tourism. One of the most significant environmental risks is climate change, which affects the global tourism infrastructure. It is noted that the development of digital technologies in the tourism and hospitality industry brings new opportunities, but at the same time new risks: cybersecurity and disinformation. It is highlighted that cybersecurity risks in the modern tourism and hospitality sector are an important topic, as the industry actively uses digital technologies to process personal data, financial transactions and organize services. Risk management based on the principles of sustainability requires a comprehensive approach, which includes an analysis of the environmental, social and economic aspects of the development of the tourism and hospitality sector. An algorithm for the sequence of stages of risk management in the tourism and hospitality sector based on the principles of sustainability has been developed. In view of the research conducted, the use of the proposed algorithm for the sequence of stages of risk management in the tourism and hospitality sector based on the principles of sustainability is important for ensuring not only economic benefits, but also social and environmental responsibility. The principles of sustainability in risk management contribute not only to reducing short-term adversity and losses, but also ensure long-term stability and business development.

Keywords: risks, tourism and hospitality industry, risk management, types, impact, problems, assessment, stages, algorithm.

Постановка проблеми. Туризм є однією з найбільш чутливих до зовнішніх змін індустрій, і в його розвитку важливо враховувати широкий спектр ризиків. У сучасних умовах туризм стає все більш чутливим до різноманітних ризиків, і сталий підхід до їх управління є критично важливим для забезпечення стійкості цієї індустрії. Підвищення значення сталого розвитку в туризмі спричинило необхідність управління ризиками, що пов'язані з екологічним та соціальним впливом туризму. Негативні наслідки для довкілля, такі як забруднення, деградація природних ресурсів, втрата біорізноманіття, можуть призвести до втрати привабливості туристичних напрямків. Актуальність дослідження процесу управління ризиками в сфері туризму та гостинності на принципах сталості зростає через необхідність забезпечення довгострокового розвитку галузі, мінімізації негативних впливів на навколишнє середовище, а також підтримки соціальної та економічної стабільності. Принципи сталості дозволяють створювати стійкі та адаптовані стратегії, які мінімізують ризики і забезпечують довгострокове процвітання галузі, зберігаючи ресурси для майбутніх поколінь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення управління ризиками в сфері туризму є важливою складовою сучасної туристичної практики. Сьогодні в економічній науці та практиці чимало вчених-економістів вивчають різноманітні види ризиків, використовують різні методи для оцінки ймовірності та наслідків виникнення ризиків, зосереджуються на розробці стратегій для мінімізації або зменшення впливу ризиків, активно включають використання інформаційних технологій для прогнозування ризиків, управління ними через онлайн-платформи або мобільні додатки, вивчають, як управління ризиками може бути частиною сталого розвитку туризму. Так, Богдан Н. досліджує ризики в туристичній сфері, розглядає особливості аналізу ризиків у туризмі та пропонує багатоструктурну систему управління ризиками на мікрорівні [1]. Овдіюк О. та Ткачук О. визначили алгоритм управління ризиками в туристичній діяльності, встановили, що впровадження ефективної системи управління ризиками дозволить підприємствам туристичної індустрії знижувати ймовірність виникнення негативних подій та сприятиме стійкості підприємств до зовнішніх впливів [2]. Смовженко Т., Коркуна О., Коркуна І. та Цільник О. досліджували класифікацію ризиків інвестиційної діяльності у сфері туризму та готельно-ресторанного бізнесу та визначили їх вплив на розвиток сфери туризму та гостинності [3]. В своєму дослідженні Банева І. та Піюренко І. акцентували увагу на основні види ризиків, що можуть впливати на діяльність готелів та ресторанів в Україні в умовах війни та політичної і економічної нестабільності [4]. Крім того представили методи та інструменти, які допоможуть

зменшити негативний вплив наявних ризиків і забезпечити адаптацію та подальшу стійкість підприємств у цьому секторі. Ярмола К. та Чухрай Н. проаналізували різні підходи до розуміння поняття «ризик», обґрунтували різницю між туристичними ризиками та ризиками туристичної індустрії, систематизували основні ризики, які впливають на туристичну активність у світі [5]. В дослідженні Vasileios B. та Panagiotis T. [6] розглянули практику управління ризиками, яка використовується в індустрії туризму та гостинності в високо туристичних районах Близького Сходу, Балкан, Європи та Азії. Шталь Т. Давидова О., Сисєва С., Логвінков С. та Жуков В. у дослідженні [7] розробили та апробували методи оцінки та мінімізації ризиків, спрямованих на зміцнення та сталий розвиток підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Водночас недостатньо висвітленими залишаються питання інтеграції екологічних, соціальних та економічних аспектів у процес оцінки, моніторингу та зниження ризиків в сфері туризму та гостинності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження процесу управління ризиками в сфері туризму та гостинності та розроблення його алгоритму на принципах сталості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління ризиками має величезне значення в туристичній та готельній індустрії, де безпека гостей, фінансова обґрунтованість і операційна обачність є ключовими напрямками. Вони охоплюють широкий спектр бізнес-ризиків, таких як ризики для здоров'я та безпеки, економічна нестабільність і екологічні проблеми. Неефективне управління ризиками може зашкодити репутації, спричинити юридичні проблеми та призвести до величезних збитків. У індустрії туризму планування ризиків може означати підготовку до стихійних лих, збоїв у подорожах або зміни політичного клімату. Планування ризиків – це не лише забезпечення безпеки людей і майна, а й завоювання довіри. Якщо ви подорожуєте, ви, швидше за все, виберете підприємства, які дбають про ваше здоров'я та безпеку. Це також забезпечує дотримання всіх правових і нормативних вимог, захищаючи компанії від штрафів і судових позовів. У загальному плані управління ризиками підвищує стійкість бізнесу, дозволяючи організаціям справлятися з труднощами, забезпечуючи найкращий досвід. Розуміння ризиків є першим кроком до розробки ефективного плану управління ризиками.

До основних сучасних ризиків та проблем, з якими зіштовхується сфера туризму та гостинності можна віднести наступні (див. табл. 1):

Таким чином, варто зазначити, що виявлення цих ключових ризиків допомагає підприємствам правильно спрямувати свої зусилля та ефективно використовувати свої ресурси для запобігання потенційним проблемам.

Таблиця 1

Основні сучасні ризики та проблеми в сфері туризму та гостинності

Категорія ризику	Проблеми	Вплив
Екологічні та природні ризики	Кліматичні зміни, екологічні катастрофи, втрата біорізноманіття, екстремальні погодні явища.	Природне середовище часто є важливим для туризму; вплив робить їх уразливими до землетрусів, сильних вітрів і повеней. Що стосується цього типу ризику, готелі, курорти та туроператори повинні мати плани на випадок непередбачених обставин і страхування, щоб успішно впоратися з ним.
Економічні та монетарні ризики	Глобальні економічні кризи, зміни в валютних курсах, інфляція, економічна нерівність, високі ціни на транспорт і проживання.	Зміни в купівельних звичках клієнтів, ослаблення економіки та зміни вартості валют можуть вплинути на туристичну та готельну індустрію. Наявність кількох джерел доходу та відповідне управління фінансами є критично важливими для мінімізації цих ризиків.
Ризики для здоров'я та безпеки	Пандемії та епідемії, проблеми безпеки на об'єктах гостинності.	Управління охороною здоров'я та безпекою гостей і персоналу є надзвичайно важливими. Ризики включають захворювання харчового походження, нещасні випадки та пандемії, які можуть суттєво вплинути на діяльність підприємства. Суворі протоколи охорони здоров'я та безпеки є важливими для пом'якшення цих ризиків.
Ризики для кібербезпеки	Кібербезпека, крадіжка особистих та фінансових даних, атаки на платформи бронювання та онлайн-системи, фішинг та соціальна інженерія, інсайдерські загрози.	Кібератаки є реальністю в цьому бізнесі, який покладається на комп'ютери для керування бронюваннями, платежами та даними клієнтів. Заходи з планування ризиків, такі як впровадження надійних захисних заходів, допомагають це забезпечити.
Ризики для вашої репутації	Дезінформація та фейки, негативні відгуки та оцінки, невиконання екологічних та етичних стандартів.	Коли ви працюєте в індустрії, де відгуки клієнтів і соціальні медіа можуть зробити або зламати вас, ваша репутація має захмарні ставки. Проблеми з обслуговуванням, безпекою чи управлінням можуть підірвати імідж бренду. Це показує, наскільки важливі чіткі повідомлення та пильність у якості.
Ризики, пов'язані з інфраструктурою	Перенасичення туристичних напрямків, проблеми з авіаперевезеннями, погана або недостатня інфраструктура.	Відсутність якісної транспортної, готельної чи іншої інфраструктури може обмежити розвиток туризму в регіоні. Окрім того, нездатність швидко відновити інфраструктуру після природних чи техногенних катастроф значно затрудняє відновлення туристичних потоків.
Політичні та соціальні ризики	Нестабільність і конфлікти, міжнародні відносини та санкції.	Політичні кризи, війни, терористичні акти або соціальні заворушення можуть призвести до різкого падіння кількості туристів в регіонах, що становлять загрозу для їхньої безпеки. Санкції, дипломатичні суперечки або заборони на в'їзд можуть обмежити потік туристів між країнами, що може суттєво позначитись на розвитку туристичних напрямків.

Джерело: складено авторами

Екологічні ризики мають найбільший довгостроковий вплив на індустрію туризму та гостинності, особливо на світовий туризм. Зміни клімату, екстремальні погодні явища та втрата біорізноманіття загрожують збереженню туристичних ресурсів. Зокрема, збільшення частоти природних катаклізмів, таких як урагани, пожежі та посухи, негативно впливає на туристичні об'єкти, особливо в регіонах з високим рівнем ризику. Одним із найвагоміших проблем є зміни клімату, які впливають на глобальну туристичну інфраструктуру. Зокрема, підвищення рівня моря, частіші посухи та інші кліматичні зміни руйнують туристичні об'єкти, знижують привабливість регіонів і обмежують можливості для їх відновлення. Це призводить до необхідності перебудови інфраструктури, що несе додаткові витрати для держав і туристичних операторів. За оцінками експертів, кліматичні зміни мають найбільший вплив на

туризм, що становить близько 50% загальної шкоди, яка може бути завдана цій галузі до 2030 року (див. рис. 1) [8].

Інший вагомий екологічний ризик – це екстремальні погодні явища, які мають 40% впливу на туристичну галузь. Часті урагани, лісові пожежі, повені та інші природні катаклізми змушують туристів відмовлятися від відвідування регіонів, які зазнають таких загроз. Це не лише скорочує кількість туристів, але й знижує привабливість напрямків, що постійно перебувають під загрозою стихійних лих.

Багато країн, зокрема ті, що орієнтовані на пляжний туризм чи екотуризм, особливо вразливі до таких змін, що може стати причиною втрати прибутку та необхідності реструктуризації туристичних програм [8].

Третім ключовим екологічним ризиком є втрата біорізноманіття, яка становить близько 30% від загального впливу на туристичний

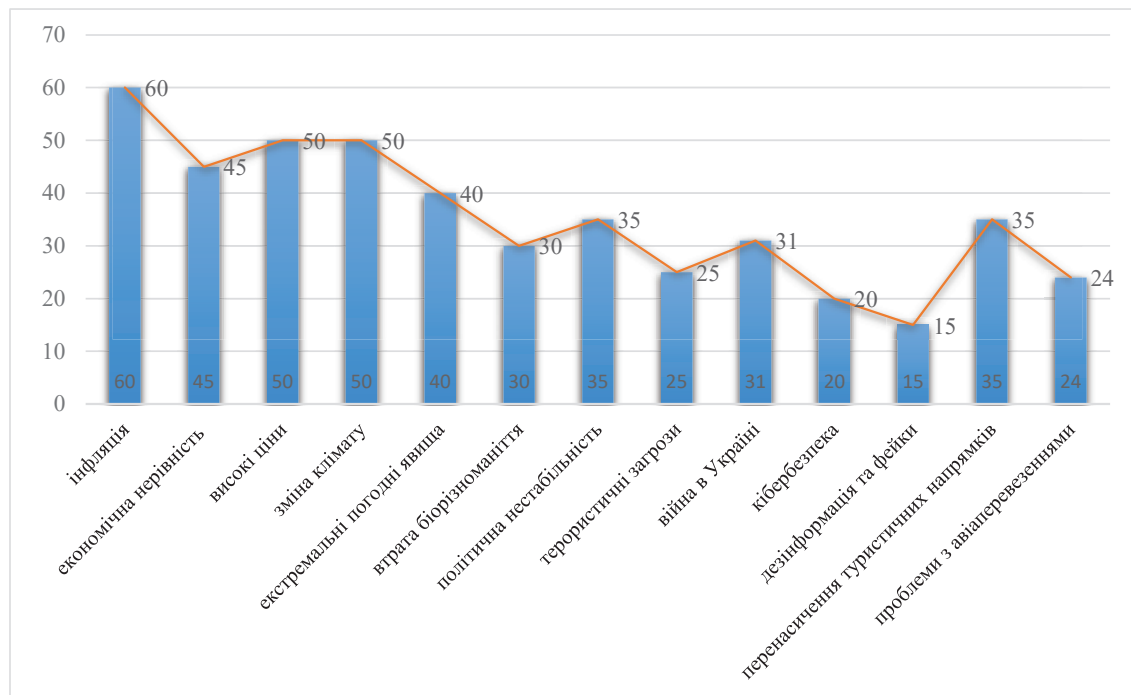

Рис. 1. Відсоток впливу основних ризиків на розвиток сфери туризму та гостинності в світі
Джерело: складено авторами за даними [8]

сектор. Зменшення кількості природних заповідників, руйнування місць проживання диких тварин і деградація природних ресурсів безпосередньо впливають на екотуризм – один із ключових сегментів туризму. Втрата біорізноманіття обмежує можливості для організації туристичних маршрутів у природні заповідники та національні парки, що негативно відбивається на привабливості таких напрямків. Окрім цього, деградація природних ресурсів впливає на місцеві громади, які залежать від туризму, що додатково ускладнює економічне становище цих регіонів.

Розвиток цифрових технологій в індустрії туризму та гостинності приносить нові можливості, але водночас і нові ризики. Кіберзагрози та дезінформація стають ключовими викликами для безпеки туристичних платформ, що можуть вплинути на довіру споживачів. В епоху новітніх електронних технологій з'являються і нові технологічні ризики для цієї сфери [9]. Кіберзагрози, включаючи атаки на системи бронювання та витоки персональних даних, можуть серйозно вплинути на довіру до туристичних компаній і платформ, що використовують цифрові технології. Ризики кібербезпеки в сучасній сфері туризму та гостинності є важливою темою, оскільки індустрія активно використовує цифрові технології для обробки особистих даних, фінансових операцій і організації сервісів. Витік або крадіжка цих даних може призвести до фінансових втрат, репутаційних збитків та юридичних наслідків для компаній. Онлайн-системи для бронювання готелів, турів або квитків часто стають мішенями

для кібератак. Атаки типу DDoS (розподілені атаки на відмову в обслуговуванні) можуть призвести до тимчасового або постійного знищення доступу до важливих систем і ресурсів. Користувачі можуть стати жертвами фішинг-атак, де кіберзлочинці видають себе за легітимні туристичні компанії або готелі, щоб отримати доступ до особистих даних або фінансової інформації. Мобільні додатки для бронювання турів, оренди житла чи покупок можуть мати вразливості, що дають хакерам доступ до особистих даних користувачів. Погано захищені додатки можуть бути використані для викрадення даних, втручання в процеси оплати або маніпуляцій з системами бронювання.

Ризики, з якими зіштовхується світовий туризм та індустрія гостинності, є складними і багатофакторними. Основні загрози для галузі охоплюють економічні, екологічні, соціальні, політичні та технологічні ризики. Інфляція, зміни клімату, військові конфлікти та кіберзагрози є найбільшими викликами, що можуть перешкоджати розвитку туризму у найближчі роки. Однак, завдяки ефективному управлінню ризиками та впровадженню новітніх стратегій, індустрія туризму та гостинності має можливість для подолання цих викликів та забезпечення сталого зростання у майбутньому.

Управління ризиками в сфері туризму та гостинності на принципах сталості є важливим процесом, який дозволяє визначити, знизити і мінімізувати потенційні негативні наслідки для навколишнього середовища, соціуму та економіки. Управління ризиками за принципами сталості вимагає комплексного підходу, який

включає аналіз екологічних, соціальних та економічних аспектів розвитку сфери туризму та гостинності.

Алгоритм послідовності етапів управління ризиками в сфері туризму та гостинності на принципах сталості наведено на рисунку 2.

На етапі ідентифікації ризиків важливо визначити всі можливі ризики, які можуть вплинути на сталий розвиток в сфері туризму та гостинності в певному регіоні або на конкретному туристичному продукті. Це можуть бути:

- екологічні ризики – природні катастрофи (урагани, повені, землетруси), зміни клімату, деградація екосистем, зменшення біорізноманіття, забруднення навколишнього середовища;

- соціальні ризики – вплив сфери туризму та гостинності на місцеві громади (збільшення соціальної нерівності, культурні зміни, проблеми з житловими умовами), а також ризики, пов'язані з тероризмом, соціальними конфліктами чи безпекою;

- економічні ризики – економічні кризи, коливання валютних курсів, вплив глобальних пандемій або змін попиту на туристичні послуги та послуги гостинності.

Після етапу ідентифікації ризиків важливо оцінити можливі наслідки кожного з них. Серед них екологічні наслідки, які включають забруднення води та повітря, втрату природних

ландшафтів та біорізноманіття, підвищення рівня забруднення через великі туристичні потоки, надмірне використання природних ресурсів. Соціальні наслідки можуть проявлятися у вигляді культурних змін (втрата традицій, зростання соціальної нерівності), проблемах з наданням базових послуг (водопостачання, охорона здоров'я), зростанні злочинності або соціальних конфліктів. Економічні наслідки включають коливання доходів від сфери туризму та гостинності, зниження робочих місць у разі економічних криз або пандемій, високі витрати на відновлення інфраструктури після природних катастроф.

Наступним етапом є оцінка ймовірності кожного з ризиків – це важливий крок для визначення, які з них є найбільш критичними для сталого розвитку туризму та гостинності.

Етап аналізу вразливості полягає в визначенні того, як індустрія туризму та гостинності або місцеві громади можуть постраждати від тих чи інших ризиків. Це включає визначення вразливих секторів економіки (наприклад, залежність від міжнародного туризму або сільськогосподарського виробництва, яке може бути пошкоджене через екологічні катастрофи), оцінку здатності місцевих громад адаптуватися до змін – чи є у них ресурси та можливості для відновлення після природних чи соціальних потрясінь.

Рис. 2. Алгоритм управління ризиками в сфері туризму та гостинності на принципах сталості
Джерело: складено авторами

Після оцінки ризиків необхідно розробити стратегії зниження або адаптації до них:

- екологічна стійкість – включає захист природних ресурсів через обмеження кількості туристів, розробку стандартів для сталого туризму, інвестування в екологічно чисті технології, а також збереження природних територій;

- соціальна стійкість – це може включати розвиток інфраструктури, яка підтримує місцеві громади, створення механізмів для вирішення соціальних проблем, підвищення рівня освіти та надання можливостей для участі громад у розвитку туризму;

- економічна стійкість – створення більш різноманітних туристичних пропозицій для зниження залежності від одного типу туризму, розробка планів для боротьби з фінансовими кризами та підтримка інвестицій у сталий розвиток.

Управління ризиками вимагає постійного моніторингу та контролю стратегій: регулярний моніторинг природного стану ресурсів (вода, повітря, біорізноманіття), а також соціальних та економічних показників; підтримку гнучкості в адаптації стратегій в разі змін у зовнішньому середовищі (зміни в кліматі, економічні зміни, зміни в соціальній ситуації).

Важливо, щоб процес управління ризиками був включений до стратегій усіх зацікавлених сторін: урядів, місцевих громад, бізнесу, туристичних операторів і самих туристів. Колективна відповідальність дозволяє створити більш ефективні та стійкі стратегії управління ризиками.

Управління ризиками в сфері туризму та гостинності на принципах сталості є необхідною для забезпечення довгострокового розвитку галузі, збереження екологічних ресурсів та підтримки соціальної стабільності. Це вимагає інтеграції всіх трьох аспектів сталості – екологічного, соціального та економічного – у процес планування і управління ризиками. Правильна оцінка та зниження ризиків допомагають створити більш стійкий та вигідний туристичний досвід для всіх учасників.

Висновки. Управління ризиками має важливе значення в туристичній та готельній індустрії, оскільки воно дає змогу підприємствам управляти своїми ресурсами, забезпечуючи таким чином конкурентні переваги. Впровадження належних стратегій управління ризиками (правила безпеки та передові технології) допоможе підприємствам сфери туризму та гостинності залишатися в безпеці, зміцнити впевненість і сприяти довгостроковому успіху. Знання критичних ризиків, дія на випередження та використання технологій розвивають стійкість бізнесу та адаптивність у галузі, що постійно розвивається. З огляду на проведене дослідження використання запропонованого алгоритму послідовності етапів управління ризиками в сфері туризму та гостинності на принципах сталості є важливим для забезпечення не лише економічної вигоди,

а й соціальної та екологічної відповідальності. Принципи сталості в управлінні ризиками сприяють не лише зниженню негараздів і втрат у короткостроковій перспективі, але й забезпечують стабільність і розвиток бізнесу на довгий термін. Туризм може мати значний вплив на навколишнє середовище, включаючи забруднення, витрату природних ресурсів та деградацію екосистем. Включення принципів сталості в управління ризиками допомагає мінімізувати ці наслідки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Богдан Н. М., Сухорукова О. П. Дослідження ризиків у туризмі. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2016-10_0-pages-206_211.pdf (дата звернення: 17.01.2025).
2. Овдіюк О. М., Ткачук О. В. Управління ризиком в підприємницькій діяльності туристичної індустрії. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4480/4515> (дата звернення: 17.01.2025).
3. Смовженко Т. С., Коркуна О. І., Коркуна І. І., Цільник О. Я. Ризики інвестиційної діяльності в сфері туризму та готельно-ресторанному бізнес. URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/j-pdf/regek_2020_1_18.pdf (дата звернення: 17.01.2025).
4. Банева І. О., Піюренко І. О. Ризик-менеджмент в організації діяльності готельно-ресторанного бізнесу. URL: <https://dsim.khmn.edu.ua/index.php/dsim/article/view/127/124> (дата звернення: 17.01.2025).
5. Ярмола К. М., Чухрай Н. І. Ризик: сутність поняття та класифікація в туристичній індустрії. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2023. № 2(5). С. 160–170.
6. Vasileios B., Panagiotis T. Risk management practice in the tourism and hospitality industry. URL: <https://www.dpublication.com/wp-content/uploads/2023/02/00-4472.pdf> (дата звернення: 17.01.2025).
7. Shtal T., Davydova O., Sysoieva S., Logvinkov S., Zhukov, V. Innovative risk management in the hotel and restaurant business: Scientific and practical aspect. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*. 2024. No 11 (2). P. 116–125. DOI: 10.52566/msu-econ2.2024. URL: <https://economics-msu.com.ua/en/journals/tom-11-2-2024/innovatsiynе-upravlinnya-rizikami-na-pidpriyemstvakh-gotelno-restorannogo-biznesu-naukovo-praktichnyy-aspekt> (дата звернення: 17.01.2025).
8. UN Tourism Barometer. URL: <https://www.unwto.org/un-tourism-world-tourism-barometer-data> (дата звернення: 17.01.2025).
9. Total contribution of travel and tourism to gross domestic product (GDP) worldwide in 2019 and 2023, with a forecast for 2024 and 2034. URL: <https://www.statista.com/statistics/233223/travel-and-tourism-total-economic-contribution-worldwide/> (дата звернення: 17.01.2025).

REFERENCES:

1. Bohdan N. M., Sukhorukova O. P. Doslidzhennia ryzykiv u turyzmi [Study of risks in tourism]. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2016-10_0-pages-206_211.pdf (accessed January 17, 2025).

2. Ovdiuk O. M., Tkachuk O. V. Upravlinnia ryzykom v pidpriemnytskii diialnosti turystychnoi industrii [Risk management in business activities of the tourism industry]. Available at: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4480/4515> (accessed January 17, 2025).
3. Smovzhenko T. S., Korkuna O. I., Korkuna I. I., Tsilnyk O. Ya. Ryzyky investytsiinoi diialnosti v sferi turyzmu ta hotelno-restorannomu biznes [Risks of investment activities in the field of tourism and hotel and restaurant business]. Available at: http://jnas.nbuv.gov.ua/j-pdf/regek_2020_1_18.pdf (accessed January 17, 2025).
4. Banieva I. O., Piiurenko I. O. Ryzyk-menedzhment v orhanizatsii diialnosti hotelno-restorannoho biznesu [Risk management in the organization of hotel and restaurant business]. Available at: <https://dsim.khmnu.edu.ua/index.php/dsim/article/view/127/124> (accessed January 17, 2025).
5. Iarmola K. M., Chukhrai N. I. (2023). Ryzyk: sutnist poniattia ta klasyfikatsiia v turystychnii industrii [Risk: the essence of the concept and classification in the tourism industry]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku*, vol. 2 (5), pp. 160–170.
6. Vasileios B., Panagiotis T. Risk management practice in the tourism and hospitality industry. Available at: <https://www.dpublication.com/wp-content/uploads/2023/02/00-4472.pdf> (accessed January 17, 2025).
7. Shtal T., Davydova O., Sysoieva S., Logvinkov S., Zhukov, V. (2024). Innovative risk management in the hotel and restaurant business: Scientific and practical aspect. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*, vol. 11 (2), pp. 116–125. Available at: <https://economics-msu.com.ua/en/journals/tom-11-2-2024/innovatsiynе-upravlinnya-rizikami-na-pidpriemstvakh-gotelno-restorannogo-biznesu-naukovo-praktichny-aspekt> (accessed January 17, 2025).
8. UN Tourism Barometer. Available at: <https://www.unwto.org/un-tourism-world-tourism-barometer-data> (accessed January 17, 2025).
9. Total contribution of travel and tourism to gross domestic product (GDP) worldwide in 2019 and 2023, with a forecast for 2024 and 2034. Available at: <https://www.statista.com/statistics/233223/travel-and-tourism-total-economic-contribution-worldwide/> (accessed January 17, 2025).